

Bibliothèque numérique

medic@

**Alpino, Prospero. De balsamo
dialogus**

*Venetiis : Sub Signum Leonis, 1591.
Cote : 72438 (10)*

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?72438x10>

PROSPERI ALPINI
MAROSTICENSIS
MEDICI

DE BALSAMO DIALOGVS.

*IN QVO VERISSIMA BALSAMI
plantæ, opobalsami, carpobalsami, & xilobalsami
cognitio plerisq; antiquorum atq; iuniorum
medicorum occulta nunc elucescit.*

AD ILLVSTRISS. ET SAPIENTISSIMOS
PATAVINÆ ACADEMIÆ CŪRATORES.

VENETIIS.

Sub Signum Leonis, M. D. XCI.

PROSPERI ALPINI
MAROSTICENSIS
MEDICI

DE BALSAMO DIALOGVS

IN QVO CERISSIMA BALSAMI

plantis, opobalsam, capobalsam, & xibalsam
cognis plantis, in sudoribus, & in sudoribus
medicamentis occurrunt nonnullis

AD ILLVSTRIS. ET SAPIENTISSIMOS

ACADEMIAE ACADÉMIAE PATAVINAE

VENETIIS

Sub Signaturae Leonis, M. D. XCI.

ILLVSTRISSIMIS

AC SAPIENTISSIMIS

SENATORIBVS

FRANCISCO PRIOLO

DIVI MARCI PROCVRATORI,

ZACHARIAE CONTARENO,

AC LEONARDO DONATO

EQVITI

Patauinae Academiae Curatoribus.

PROSPER ALPINVS. S. D.

TANTAE laudis Senatores Illu-
strissimi, balsami plantam apud an-
tiquos, iunioresq; medicos fuisse le-
gimus, ut eius oleum seu succus,
(quē opobalsamum Graeci appellant)
in toto terrarum orbe, ut diuinum
quodam auxilium habitus atque celebratus fuerit. Vul-
gus etiam rem aliquam vehementer ad sanitatem ac-

a 2 com-

commodatam, balsamum vocare solet. Et quidem ni-
 hil in uniuersa simplicium medicamentorum sylua præ-
 stantibus, & dignius inueniri proditum est: neq; id her-
 cle immeritò. Quibus enim in arte medendi versatis ad
 ulcera, vulneraque sananda illius virtus est ignota?
 quantum lethalibus venenis, scorpionumque ictibus, &
 viperarum morsibus obsistat? Quibus etiam huius suc-
 ci nobilitas, in peste, pestiferisque febribus arcendis mira
 efficacia est occulta? quandoquidem regum corpora eo
 olim impútria seruari multorum testimonio constet. non
 ne putride febres sæpe sunt hoc adempta præsidio?
 Quid? non ne ex balsamo hominis corpus à cute ad vi-
 scera usque iuuari experientia docuit? Mulieres eo si-
 bi illitam faciem pulcherrimam efficiunt, obortasque in
 cute rugas abigunt. Atque hinc iuuentutem diu serua-
 ri vulgatissimum est. Et ut paucis rem colligam, ac
 perstringam, caput, stomachum, hepar, lienem, mesen-
 tereum, pulmone, renes, vesicam, uterum, spinam,
 neruos, musculos, articulosque omnes plurimum iuuat:
 Etenim obortam ocalorum caliginem abstergit, visumq;
 uiriatum, vel deperditum restituit; aures dolentes &
 in ipsis tinitum sanat. Præterea conuulsis, epilepticis,
 vertiginosis, resolutis atq; tremantibus mirum in mo-
 dum prodest: tum respirandi difficultati, tussi, or-
 thopnæ, pulmonum frigiditatibus, fluxionibus, &
 doloribus subuenit. Stomachi calorem valde fouet,

auget

auget, atque roborat, & iccirco eius cruditatibus, ac
 flatibus à diminuto calore excitatis presentaneum est
 auxilium. Meseraicarum vero à iecore, ac liene
 venarum obstructions aufert, regiumque morbum cur-
 rat. Interceptam saepe urinam prouocat, calculos-
 que valenter frangit, & ipsos à renibus abstergit,
 atque per urinam expellit. Uterum magis, quam
 cetera membra respicit, atque omnibus eius à frigiditate
 abortis malis praestantissime succurrit; Menses cit, par-
 tus: secundasque educit, praefocationibus & flatibus tuto
 medetur. Et quod non minus à multis desiderari, atque
 expeti solet, faeminam ipsam ex causis effectam steri-
 lem, faecundam reddit. Cumque tam eximia balsami do-
 tes existant, ab antiquis etiam praeclearissimis medicis
 olim memoriae tradite, mirum non est tantopere Roma-
 nis Imperatoribus Vespasianis caram eam arborem ex-
 titisse, eiusque causa ab ipsis cum Iudeis aliquando dimi-
 catum fuisse. Maximum usum in medicina habuisse
 succum, fructus, ac ligna apud omnes liquido constat. Per-
 ficit enim multorum antidotum compositiones, praesertim-
 que Theriacam, atque Mithridatium, quae à nostris eo
 sublato, non sine artis dedecore parantur. Cum haec ali-
 quando hic inueniri posse ignorent, audacissimeque obla-
 tum saepe ipsis huius arboris verum succum, fructus &
 ligna, vera esse negent. Non possum igitur non multum
 praesentem balsami calamitatem cum huiusce temporis

medicis dolere; cum & si in multa Italiae loca ex Aegyptio, ac Syria huiusce plantae succus, fructus, lignaque nunc vere comportentur, haec tamen agnoscere nostri medici renuunt. quinimo plerique affirmant hoc tempore veram balsami plantam nusquam gentium inueniri, minimeque eius succum, fructus, & virgas (quae opobalsamum, carpobalsamum, & xilobalsamum Graeci appellant) ad nos veras comportari. Atque horum alij asserunt fieri quidem non posse, ut veri opobalsami satis, cuius quantitas non pauca saepe in his locis circumferatur, inueniatur, cum Aegyptio, ac Syria balsami plantis omnium consensu nunc careant. quando etiam praeis seculis ex tota Aegypto multis usdem plantis referta modicum quippiam illiusce liquoris haberetur. Alij ex Faelici Arabia huc illum delatum scientes syncerum esse opobalsamum negant, asserentes solum Aegyptum, ac Syriam illum olim habuisse, neque alibi inuentum plantarum scriptores prodidisse. Hisque rationibus persuasum est eis syncerum opobalsamum his temporibus non reperiri, quod si aliquando sibi à quibusdam ex Aegypto, vel Syria venientibus offeratur, eos inidentes negant verum esse, atque à se reijciunt; & in parandis Theriaca Michridatio, & alijs nobilissimis compositis eo haudquaquam uti volunt. Quod ego cum mea quidem sententia pessime, ac non sine artis magno dedecore ab ijs factum iudicauerim, cumque ad nos legitimum

succum

succum arboris, quæ à priscis herbarijs balsamus appellata
 est, ligna atque fructus ex pluribus locis asportari certò
 sciam, non potui non summopere istorum ignorantiam,
 ac errorem summum admirari, & huius eos erroris ad-
 ductis rationibus redarguere, cum præsertim medicos om-
 nes Aegyptios, Arabes, & Syrios eundem succum,
 fructusque eosdem, atque eadem ligna uno omnium con-
 sensu citra ullam contradictionem, vel hæsitacionem in
 componenda Theriaca, Mithridatio, alijsque nobilibus
 antidotis, commendare, atque arripere cognouerim: qui
 alium unquam fuisse opobalsamum, neq; alios fructus,
 aut alia ligna ad medicine usum recepta, atque apud il-
 los usitata affirmant. An verò quis Aegyptijs, Sy-
 ris, & Arabibus in eorundem medicamentorum cogni-
 tione, usu, & experientia præferendos contendet Italos
 nostros? qui neque locum in quo arbusculum vixerit, ne-
 que alibi illum viuere inspexerint? an potius illis cre-
 dendum erit, qui in eodem loco cum istac planta multos
 annos vixere, & illam sepe sepius tum viderunt, tum
 sedulo obseruarunt? Quando etiam primi Baleſſan plan-
 tam eam nominarint. Quo nomine alij omnes & Græ-
 ci & Latini libentissime vsi sunt. Cum igitur illi Ita-
 lis, cæterisque omnibus nationibus in huiusce plantæ suc-
 ci, fructuum, & virgarum cognitione iure præferantur
 atque hæc vera ab ipsis credantur; & pro legitimis, ac
 veris ad omnia componenda medicamenta utantur,

suc-

succumque ex Aegypto, vel Syria huc aduectum, nobisque interdum oblatum uerum opobalsamum esse affirmant: Cur et nos isdem uti, atque in medicina et sum eadem recipere recusemus, potiusquam aliud pro ipsis ad componenda medicamenta substituere? Hincque multi mirari non debent si Theriaca, Mithridatiumque huiusce temporis antiquam amplius illam prestantiam, ac nobilitatem non retineant, neque eximia illa vires à seniore Andromacho decantatae conferuentur.

Hac fidens estu per rura vagabere Cæsar

In Lybico quamuis progrediare solo.

Quis enim medicorum erit, qui à viperis, Aegyptijsque cum aspidibus, tum scorpionibus, vel ab alijs huiusmodi serpentibus demorsos sola Theriaca vel Mithridatio curare hac etate confidat? vel horum spe aconitum, vel napellum, vel toxicum innoxie assumere audeat? Unde est, quod Theriaca vel à nostris omni cura, ac diligentia confecta magnis illis careat omnino dotibus? Nisi quia antidotum hoc multa desiderat ingredientia, quibus antiquis illis temporibus parabatur. Inter quæ principem sanè locum obtinent opobalsamum, carpobalsamum, atque xilobalsamum, quorum loco nostri pharmacopole alia medicamenta substituunt. Quamobrem multi Aegyptiacam Theriacam longe prestantiorem predicant, quod vera ac recentia nuper dicta medicamenta in eius compositione recipiantur. Id igitur ego,

cum

cum in Aegypto aliquot annos medicinae causa moratus, animaduertissem, vereq; cognouissem vera illa medicamenta ad nos ex ijs locis non raro assortari, quae à nostris non sine componendorum medicamentorum ingenti iactura ab usu medicinae reijciuntur, falsaque vel adulterata esse dicuntur. Deceui veritatis cognoscende studio, de balsami planta, succo, fructibus, & virgis, quae sunt ad medicinae usum à veteribus medicis litteris tradita, atque nunc apud nostros ferè obsoleta, libram olim in Aegypto conscriptum, quo omnium istorum cognitio comprehenditur vobis Illustrissimis, ac Sapientissimis viris legendum ac spectandum dicarè Ex quo balsami veritate perspecta ac cognita operam detis, ut haec praecleara medicamenta uestra omnium opera, ac auctoritate ab omnibus medicinae amatoribus dignoscantur, atque in pristinum medicinae usum reuocentur. Anno salutis humanae. M. D. XC.

PROSPER ALPINVS

LECTORI.

MULTOS abhinc annos in Aegypto
 medicinae causa moratus, nonnul-
 los libros de illiusce gentis tum vfi-
 tata medicina, tum plantis conscri-
 pseram; praesertimq; de balsamo dia-
 logum, ex quo arboris, succi, fru-
 ctuum, virgarumq; veritas haecenus
 plerisque medicis, & pharmacopolis obscura, cognosce-
 retur, claraque elucesceret. Quos omnes sanè libros
 simul in lucem prodere cogitabam. At hortatu quorun-
 dam amicorum, qui me aliorum librorum editionem
 non ita breui tempore publicaturum putarent, senten-
 tiam mutavi, maximeque nonnullis doctissimis pharma-
 copolis obnixè suadentibus, qui Theriacam, Mithrida-
 tiumq; nunc paraturi ab Excellentissimo huius inclytæ
 vrbis medicorum Collegio veri opobalsami, carpobal-
 sami, & xilobalsami veritatem, & historiam agnosci exo-
 ptant, vt his ad praedicta paranda medicamenta atque
 alia libere vti possent. Non immeritò Theriacam Mi-
 thridatiumq; his ablati ab antiqua sua excellentia non
 parum

parum deficere dubitantes. Ne itaque istorum desiderio me obsequi nolle videar, libellum hūc prius emittere non sum veritus. Hancq; huius celeris editionis causam Candide lector veram esse putato. Interim libros alios de medicina Aegyptiorū vocatos (si modo hunc meum libellum medicinae studiosis aliquo pacto arrisibile intellexerim) propè diem in lucem venturos expectabis. Tuque etiam quo animo ego balsami disputationem hanc veritatis tantum agnoscendae studio, atque iuuandi desiderio sum profecutus, eodem legendam accipies. Vale.

PROSPERI ALPINI
MAROSTICENSIS
MEDICI
DE BALSAMO DIALOGVS.

DE BALSAMI PLANTA,
succo, fructibus, & virgis esse loquen-
dum. Cap. I.

ABDELLA Medicus Aegyptius, ABDACHIM Hebreus,
& ALPINVS Italus.

QVEM ego nunc hominem conspi-
cio per hoc viridarium el Mattharia
gressus mouentem? is certe meis ocu-
lis Abdachim Medicus videtur, vir
honestissimis moribus (quamuis He-
breus) praeditus, mihiq; multum fa-
miliaris: eum igitur conueniam, &
salutabo. Salue Abdachim, Quam diluculo hoc virida-
rium es ingressus; Quid tibi vero negotij est, vt tam sum-

A mo

DE BALSAMO

mo m̄ane hic te recipias. ABDACH. Te nunc hic conuenisse, valde lætor, quando iam diu te exoptauerim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hæc sit dies, Ego vt viridarij huius amœnitate, suauissimoq; florum cassiarum odore, aurâq; matutina frigidiuscula me aliquantulum recrearem huc accesseram. ABDEL. Cur vero viridarij istius plantas vndiq; obseruas, neq; te humistratum sub ficus huius Aegyptiæ latissimis ramis conspicio, vt quietius ita tum animum, tum etiam corpus recreares. ABDACH. Oculos hinc inde dimouebam, si aliquam balsami plantam viuentem potuissem inspicere, cuius odore eximio olfactu animales spiritus delectassem, Quas custodum negligentia exaruisse comperi, quod satis ægropior, plurimumq; me tedet hoc viridarium illis nunc carere plantis, multumq; ornamenti hac de causa hic esse videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem sæpe aliàs aliunde asportatæ, atq; hic insertæ plantæ perierint, quæ nunc fortasse, alijs adhuc iussu præfecti aduectis, citò renouabuntur, vt sæpe aliàs factum est. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Consulis Medicus? ABDACH. Ipse est, cui nos obuiam ire honestum est, quo humanus hic sanè vir est, atq; affabilis. ABDEL. Quid istud est Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus aduentus pluribus de causis est nobis iucundissimus. ALPIN. Viridarium hoc spectandi gratia huc me contuli, vobisq; pro vestra erga me humanitate plurimum debeo, neq; parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, iam diu enim vos videre desiderabam, nec immeritò cum vos pluribus nominibus tantopere obseruem, Neq; est quod vestram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim. AB-

DEL.

DEL. Bonus es cum hæc existimas, utcumque res se habeat à te amari nos summopere expetimus. ALPIN. Gratias habeo, sed timeo ne importuno meo aduentu iam captos vestros sermones interturbem: eorum tamen & vestræ iucundissimæ consuetudinis si fieri particeps mihi liceret, mirum in modum meus hic aduentus mihi voluptati foret. ABDEL. Gratissimum nobis erit, nunc tecum vir doctissime colloqui, à quo pro tua doctrina plurimum nostros sermones claritatis recepturos sperabimus. ALPIN. Vobis gratiam habeo. Quid istud autem est, de quo sermonem institueratis. ABDACH. De balsami planta quam in hoc viridario aruisse comperi, inter nos commentabamur. Cuius iacturam mihi ægre ferenti Abdella noster in plantarum materia exercitatissimus animum restituit, multas è Mecha olim etiam pluries delatas huc infitasq; fuisse & planè reuixisse narrans, atque etiam hoc modo sæpe balsami plantas renouatas fuisse, ut sperandum sit, nunc etiam præfecti Aegypti iussu vbi ad illius aures harum iactura aliquando peruenerit, de nouo instaurari posse. ALPIN. Quid audio illas plantas huc aliunde fuisse asportatas, eoque modo perpetuò instauratas, quasi Aegyptus illis proprium solum non fuerit, non in sermonem inanem spero me nunc incidisse, de balsamo incæptum: de qua non pauca vobiscum loqui iam diu desideravi, quæ si vobis nunc grata fore putarem libenter proponerem. ABDEL. Gratam nobis rem facies si hac de re disputationem aliquam promoueris: ex qua plurimum emolumenti pro tua doctrina, atq; humanitate nos esse consecuturos speramus, proinde quicquid est, quod à nobis scire velis, nunc in medium profer. ALPIN. Multum vobis pro hac re debeo, veterumque Aegyptiorum sapientiam & humanitatem agnosco.

sid

A 2 Verum

D E B A L S A M O

Verum ne longius verbis rem producam, de balsami planta, succo, fructibus, lignis nunc vobiscum disputare desidero, quando ego haecenus scriptorum varietate anceps ac dubius fuerim. ABDACH. Neminem Aegyptiorum, vel Arabum esse nunc arbitror nostro Abdella in re plantaria magis versatum: pluribus iisdem plantis ab eo cum hic tum alibi inspectis ac omni studio obseruatis, sed vt de hac re clarius disseramus in capita redigere te oportet, de quibus sit sigillatim differendum. Quare istaec omnia nunc in medium profer. ALPIN. Dicendum à vobis primo censeo, an balsami planta hoc tempore alicubi viuat, quando in hoc viridario, in quo haecenus à priscis illis temporibus vsque ad huc vixit, planè exaruerit; atq; non minus an ab ea collectus succus, fructus, lignaq; ad nos perferantur, vel potius vna cum arbore cuncta perierint. Hæc in primis à vobis enarrari mihi cupio, Quibus cognitis sigillatim de singulis agemus.

*AN BALSAMI PLANTA,
eiusq; succus, fructus, ac virgæ nunc re-
periantur, & quibus locis proue-
niant. Cap. II.*

A B D E L L A.

QVAMPLURES balsami arbores in multis Arabia locis nunc viuere, quarum succus, fructus, ac virgæ huc ad nos à multis asportantur, certissimum est. Nèq; id Aegyptios, Syros, Turcas, & aliarum nationum homines multos, Arabia:

biæ loca peragrantes latet, quinimmo omnes annis singulis Mecham, & Medinam primarias Arabiae foelicis vrbes peregrinationis gratia adeuntes, quantus in illis locis sit ex arbore balsami prouentus, planè fateri possunt. Nam Mecham hinc euntibus, & ad villam quandam Bedrunia ab his vocatam, quæ distat ab vrbe Cayri spacio dierum quindecim, accedentibus mons pergrandis, arenosus propè eam villam positus continuo conspicitur, balsami innumeris arbusculis refertus, quas ibi Mahemetis prophetae miraculo ortas nostrorū multis suatum est; Sed utcumq; ibi natae fuerint, nobis id sufficere, omnes ea loca quotaennis peragrantes, innumeras ibi viuere comperisse; idque à quamplurimis huiusce vrbis incolis, qui olim & proximo etiam elapso anno ea loca peragrarunt, audire atque verum esse scire poteris. Multis quoque rationibus hæc veritas tibi à me persuaderi posset, sed si huius viridarij balsamis olim multis refertissimi terram aliquando olfeceris, balsami etiam nunc suauissimum odorem redolere senties, bisq; vel ter tantum, Sol suum peragravit orbem, postquam hæc plantæ custodum negligentia periere. At quid taces Abdachim, quem millies hic te illas inspexisse certo scio? vel cur me Italo Medico incredulo veritatem hanc suadentem minimè adiuuas?

ABDACH. Quid? An hunc nostrum sodalem medicum, multos annos hic moratum, plantarumque omnium studiosum hanc veritatem ignorasse dubitas? Ego certè balsami plantas innumeras diuersis temporibus ex Arabia aduectas, hicque insitas vixisse, certo scio, quas multi etiam alij Cayri incolæ inspexerunt.

ALPIN. Nephast esse, ac inurbanum putarim, tantorum medicorum testimonio non moueri, qui præter herbarum peritiam, in qua illustres apud plerosq; Aegyptios

habitu

D E B A L S A M O

habiti sunt, vna cum balsamo in eadem terra nati, uixerunt. Sed, vt ingenuè fatear, quanquam ego cum viris in medicina clarissimis planè sentiam, huiusq; rei veritatem omnino cognoscam, tamen hæc veritas non adeò, usque quaque mihi satisfacit, vt possim alijs permultis Italiæ, aliorumq; Europæ locorum medicis, atque pharmacopolis incredulis hoc, vt cuperem persuadere, qui absolute affirmant balsami plantam nullibi hoc tempore reperiri, eamq; planè perijsse, ex quo succum, fructus, & virgas hinc in Italiam asportatas falsas etiam esse statuunt. Atque priscis sæculis cum balsamum tantum in Aegypto & Iudea vixisse Dioscorides ac alij prodiderint, quibus in locis nunc eam plantam cum amplius viuere nemo referat, planè omnibus in locis perijsse colligunt. Quam sententiam ipsi peruicacissimè defendunt, neq; omnino care re videntur argumētis, quibus proprium errorem tueantur. ABDEL. Quomodo quæso istud esse potest? tantos ne medicos, doctissimosq; herbarum professores ita obeæcatos esse, qui non viderint, neque cognouerint balsami plantas neutiquam in suo natiuo solo perijsse? Quod autè Aegyptium ac Iudaicum falsò Dioscorides, atq; alij crediderint ex me paulo post cognosces. Neque optimi illi sunt philosophi, qui ita facile vegetabilium species, quæ iuxta philosophorum placita perpetuæ existunt, tolli omnino posse, putent: Cælo etenim nullis causis ad generationem facientibus nunc destituto, terraq; ac cæteris alijs elementis eodem modo nunc, vt olim, se habentibus, cur terram eandem nunc ferre plantas, vt olim faciebat, non posse dicemus? Graue tibi non sit, quæso, illos, qui balsamum perijsse affirmant, mihi referre, & quibus etiam rationibus in tam falsam opinionem venerint, explicare. ALPIN. Parum interesse arbitror, te hocce

homin es

homines nominatim cognoscere, at ipsorum potius rationes audire, quibus negant hoc tempore balsami arbores, atque ipsarum succum fructus, & virgas apud nos inueniri, id vero incæptæ disputationi sat erit. Horum siquidem non pauci existunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta vera comportari negent, sed arbores quoque, è quibus illa colliguntur prorsus perijsse prædicent. Quam sententiam valde auxere Amatus Lusitanus medicus in alijs non spernendus, & Nicolaus Monardus Hispanus, qui Syriacum atq; Aegyptiacum balsamum perijsse affirmantes aliud genus balsami in Occidentalibus Indijs nasci, prodiderunt. Balsamumq; à Dioscoride Theophrasto, Plinio, ac a multis alijs herbarum antiquis scriptoribus celebratum, ac descriptum eò affirmant perijsse, quod prædictorum antiquorum scriptorum testimonio constet, olim duobus tantum Iudeæ viridarijs cõcessum fuisse, vt inter ceteros Plin. & Theoph. testantur, postea verò quam Iudea à Ptolæmeo primo Rege Aegypti, ac à Vespasiano deuastata est, balsamum in uallem Hiericum appellatam transplantatum fuisse, ibique vixisse Iustino, Strabone, Solinoq; Polysthore id affirmantibus, statuunt. Et ab Artaxerse Persarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Casare rursus tota ea regione bello euersa prorsus balsami plantas perijsse. Tandemq; in Aegypto paucas hoc in viridario adseruatas vixisse. Quo in loco non tantum priscis sæculis balsamum vixit, sed multo etiam postea, quasi ad hæc vsq; tempora plantam hanc hic conseruatam fuisse asserant. Nunc vero, à multis, qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt hic quoq; demum eam aruisse, confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioscorides, alijsq; in Iudea tantum, & Aeypto balsamum vixisse prodiderint, cui dubium erit nusquam gentium

cam

DE BALSAMO

eam amplius inueniri posse? Ex quo succum, fructus, virgas, pro vero opobalsamo, carpobalsamo & xilobalsamo ab Aegypto, vel Syria in Italiam asportata vera esse quo pacto affirmabimus? Merito igitur hæc omnia falsa nos affirmasse videmur. Hincq; tanta incredulitas, ac pertinacia inuasit eorum animos, vt potius in erroribus perseuerare, veraque sibiipsis oblata rejicere, quam opinionem mutare velint. ABDEL. Vix me continere potui, quin susceptum tuum sermonem interrumperem vsq; adeo animum aduersus illos concitasti meum, nullis rationibus, sed meris nugis balsami omnes plantas, periisse opobalsamumq; etiam carpobalsamum, & xilobalsamum ad nos inuentum falsum esse asserentes, vt tanta illorum impudentia excitus, quasi quid loquar nesciam, ac ne differam illis respondere, dico, ac edico tibi balsami frutices neque etiam in Aegypto planè periisse, dici posse, quando sæpe iussu præfecti Cayri, quem Bessâ appellât, plâta multæ ex felicità Arabiæ delatæ in isto viridario inserantur. Et nunc vix tertius agitur annus, cû Mesinoris per id temporis Aegypti præfecti iussu, quadraginta à Mecha aduectæ, hic insertæ fuerunt, quæ tamen cum per annum vixerint, rursus custodum negligentia perire, quæ facillè etiam denuo renouari possunt. In Arabiæ vero multis locis innumeræ propemodum magno cum illiusce gentis lucro, aluntur; neq; satis diu est, quod apud Arabes utilitas, & lucrum hoc cognoscitur, etenim opobalsami quantitas multa in Orientis loca comportatur, quibus in locis eum succum in summo pretio esse, multi ex Arabibus nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cuius succi lucro ab ijs cognito omnes certatim multas balsami frutices ex arenosis, montuosisq; locis in morbida viridaria transferre conantur. Quamobrè ibi innumera
licet

pulcherrima balsameta cernuntur. Lege tamen ijs popu-
lis interdictum est, ne præter fiscum quis eam plantam
ferere queat, neque succum, vel flores, vel ramulos,
vel fructus sine publico mandato quis capiat. Idemq;
ibi de balsami arboribus, atq; hic de cassijs solutiuis ac-
cidit. Solet etenim hic alicui cassiarum negotium lo-
cari, & ideo non licet quenquam cassiam ex arbore ca-
pere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre.
Quod itidem de balsamo in Arabia locis obseruari, ex
Arabum relatione planè constat. At quid illi Aegyptia-
rum ac Arabicarum plantarum ignari herbarij dicent
duobus tantum locis quippè Aegypto ac Syriae balsa-
mum olim (Dioscoride, Theophrasto, Plinio, Iustino-
que id docentibus) concessum fuisse? quasi aliorum an-
tiquorum scriptorum testimonio non constet in pluri-
bus alijs etiam locis olim huiusmodi plantam vixisse,
nonne Diodorus Siculus 2. historiarum libro, in qua-
dam Valle Arabiae balsamum nasci, & non alibi memo-
riae prodidit? Constantinus vero in lib. de gradib. ait, na-
sci in India, & Ioseph etiam in lib. 8 de antiq. Iudaicis, Sa-
bam Reginam balsami plantam ex Arabia in Iudæam tu-
lisse, Salamoniq; eam dono dedisse, ex qua ibi alia postea
plantæ propagatæ fuere: & Strabo in lib. suæ Geograph.
16. hæc scripsit: His proxima est felicissima Sabeorū terra,
quæ maxima natio est. Apud hosthus & myrrha, & cin-
namomum nascitur in ora etiam balsamum, & alia qua-
dam herbula valde odorata: Necnon & Pausanias idē in
lib. 9. his verbis confirmavit, dicens: De viperis vero ijs,
quæ in Arabia inter balsami arbores versantur diuersum
quidē accepi. Id huiusmodi est. Sunt balsami arbores eæ
quæ myrthi stirpis magnitudine. Folia illis, qualia her-
bæ amaraco. Theophrastus vero in Asia etiam nasci
prodidit.

B prodidit.

DEVBALISAMO

prodidit. Incolæ quoque Basiliæ montis Libani olim
 Alexi Græcis imperante in quodam loco illius montis
 Solis ortui exposito balsami plantas non paucas, è qui-
 bus tantum opobalsami suscipiebatur, quantum in Aeg-
 ypto hic colligi consuetum fuerat, diu vixisse narrant.
 Ex quibus certe sciri potest olim non solum Aegyptum
 ac Iudeam, sed etiam foelicem Arabiam, & alia loca bal-
 samum aluisse atque habuisse. Præterea verum quoque
 hoc esse ex me audies non in Aegyptum ex Iudea, vt ali-
 qui somniarunt, ipsum venisse, sed ex Foelici Arabia
 semper fuisse delatum: Aegyptiumq; solū veluti neq; Iu-
 daicum, nunquam proprium, ac natium ei fuisse, in
 his locis balsamum perpetuò peregrinam plantam ex-
 titisse haud leue inditium est, eam vbiq; viridaria tan-
 tum aluisse, in ipsisq; tantum vixisse, vt Theophrastus,
 Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim
 » hoc hysce verbis significauit, dicens: Sed omnibus
 » odoribus præfertur balsamum vni terræ Iudææ concef-
 » sum quondam in duobus tantum in hortis, vtroque re-
 » gio, altero iugerum viginti non amplius altero paucio-
 » rum. Theophrastus vero hæc dixit: Balsamum in Val-
 » le Syriae prouenit. Eius arbuta duo tantum affirmant,
 » alterum viginti iugerum, alterum multo minus: & Stra-
 » bo de balsamo vallis Hierici, hæc etiam memoriæ tradi-
 » dit: Vbi & regia est, & balsami viridarium, quæ arbor
 » aromatica est, & fruticosa Cytiso & Terebintho persi-
 » milis. Quid? nonne omnes obseruant plantas peregri-
 » nas in viridarijs tantum ali, ac custodiri, quædam uerò
 » ex patrijs tametsi etiam in viridarijs aliquando seruen-
 » tur, nihilominus multa alia loca inculta, syluestriaque
 » iisdem sponte natis non carere obseruantur? At pere-
 » grinæ in viridarijs tantum magnò studio, ac diligentia
 » aluntur

aluntur & conseruantur, quòd in incultis, syluestribus
 que locis sponte nasci, neutiqum conspici solent. Hic
 vero balsami plantam perpetuò aduenam, vel peregrina-
 nam fuisse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiae locis adue-
 ctam, plures vnà nobiscum Cayrum nunc habitantes
 certa fide confirmare poterunt, qui omnes plantas, bal-
 sami quas hactenus hoc habuit viridarium, exinde com-
 portatas fuisse varijs temporibus obseruarunt. Multo-
 que labore, ac custodum diligentia vixisse, facileque ex
 leuissima etiam causa aruisse, quibus arefactis alias rur-
 sum ab illis locis extractas, hic insertas renouatasque &
 hoc modo alternatis vicibus balsamum in hoc viridario
 hactenus conseruatum fuisse. Nemo plantas tanto la-
 bore ac diligentia in viridarijs adseruatas patrias dicet,
 quando patriæ vbique sponte nascantur, crescant, ac
 nullo labore in proprijs locis uiuant. Ex quibus nos
 planè certi esse debemus balsamum nūquam Aegyptijs
 ac Syris patrium fuisse, cum in viridarijs ibi multa dili-
 gentia, ac cura semper fuerit custoditum: quod tamen
 de Arabia Fœlici, cum balsamum ibi perpetuò uiuat mi-
 nimè videtur dicendum, nullibi etenim nunc, quòd
 sciam, huiusmodi planta nisi Fœlici tantum Arabiae
 concessa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi,
 Strabonis, Pausaniaeque testimonio, vt nuper dictum
 est, constat balsami olim feracem fuisse, quæ eodem
 modo etiam nunc innumeras eius plantas sponte natas
 alit. Quam balsami fertilitatem omnes Aegyptij atque
 aliarum nationum homines annis singulis Mecham Fœ-
 licis Arabiae urbem adeuntes veram planè esse confir-
 mant. Copiamque ibi opobalsami insignem annis sin-
 gulis colligi, fructuumque non minus, & virgarum (cum
 balsami frutices saepe quotannis putent) quæ ad varias

DE BALSAMO

orbis partes vendenda ab his demandatur. **ABDACH.** At istæ, quæ tu dixisti, vera esse concedentes, fortasse dicent, quam pro balsamo tu atque nostri Fœlicem Arabiam nunc alere inquitunt, non esse balsamum, sed aliam plantam. **ALPIN.** Notæ huius plantæ ab antiquis scriptoribus descriptæ ac memoriæ traditæ, istud rectè docere poterunt. Nam omnes conuenisse videntur, (vè ex te spero, me magis distinctè cogniturum) balsami plantam fruticem esse, non admodum magnum, folijs rutæ proximis, perpetuò virentibus, atque ex stipitis cortice scarificato liquorem in primis album, oleo similem eximio, acutoque odore præditum, manare. **ABDACH.** Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino descriptum me inspexisse in hoc uiridario scio; Verum qui huiusce plantæ notas quærat, quibus nam hominibus magis credere debeat, Italis ne, an nobis Aegyptijs, qui unà cum balsamo in hac ciuitate hætenus uiximus, eamque arborem sapius in hoc uiridario inspicere potuimus. Nemo certe ita fatuus erit, qui hæc de re uobis quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc uerò plantam pro vera arbore, quæ ab antiquis balsamus appellata est, & in posterum memoriæ prodita nostri omnes Arabes hucusque constantissime habuerunt, Aliamque pro balsamo ab alijs monstratam nemo nostrum uispiam offendit, uel uidit, uel aliquem uidisse unquam audiuit. His addo nomen huiusce plantæ, quod est Balesanà nostris ei fuisse impositum, à quo & Græci littera carentes, b, in u, mutata *βάλανον* dixerunt, atque ab ipsis Latini Balsamum. Cur igitur Italis magis, quàm nostratibus de hæc planta credendum erit quando à nostris & Itali, & Græci, uel nomen ipsius plantæ acceptum,

ptum, didicerint. Quapropter Balsami cognitionem à Dioscoride, Theophrasto atque ab alijs antiquis scriptoribus minimè petendam iudico, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui loca, in quibus balsami plantæ omnium consensu olim vixerunt, habitauerunt. Si Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij omnes Arabica lingua vtentes medici citra vllam difficultatem talem fruticem nunc in Fœlicis Arabiae locis cultis, atque incultis, domesticis, atq; syluestribus nascentem tanquam verum balsamum recipiunt, eodemq; tum succo, tum fructibus, tum uirgis, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, nemine ipsorum hæsitante ad componenda medicamenta, utuntur: Cur Itali etiam atque alij aliarum nationum medici ab illis, qui magis quam nostri sunt in ea cognitione, eoq; usu, exercitati, ac docti idem facere recusant? Certe indignum facinus est, uos hanc ueritatem non fateri, sed potius quo minus à multis ea dignoscatur, operam dare. ALPIN. Hæc doctissime à uobis prodita fuisse arbitror, ueruntamen quoniam cum medicis, pharmacopolisque incredulis disputatio agitur, quæso si quid aliud apud uos utique sit, quod hanc ueritatem ad huc etiam illustrare possit, ne uos me istud quoque docere, pigeat, ut postea quam ego in patriam Deo concedente, rediero, facilius id incredulis illis hominibus possim suadere. ABDEL. Cum anno à Beatissimæ Virginis partu MDLXXV. Petro Michaele viro Clarissimo, pro Serenissima Veneta Republica consulatum hic agente Eunuchus Messir dictus Aegypti Præfectus, Cayri ciuitatis huius quæpiam loca inuiseret, huncq; præsertim locum el Matharia nuncupatum deuotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatissimam Virginem cum puero filio Herodis

D E B A L S A M I O

rodus iram fugiendo se recepisse, multosque annos in
 ea mansisse omnes Aegyptij opinentur, atque ob id hunc
 locum in summam habeant venerationem) singulis heb-
 domadis die Veneris is Praefectus, sacrum, veneran-
 dumque hunc locum visitans, viridarium hoc proxime
 positum aliquando animi gratia ingressus vidit omnes
 balsami plantas custodum negligentia aruisse, qua re
 commotus, ut è Mecha quadraginta plantae afferrentur
 curauit, eamque operam cuidam militum, ac peregrin-
 norum duci, Mecham singulis annis deuotionis gratia
 proficiscentium Haly Bei nomine locauit, qui mihi ad-
 modum domesticus, atque familiaris fuerat, eumque saepe
 ex renum calculo pessime agrotantem inuiseram, ac
 curaueram, plantasque illas quadraginta praecisis ramis
 detulit, quae in consueto huius viridarij loco insertae fue-
 runt, dumque fererentur ego una cum Paulo Mariano
 eo tempore pro Gallorum Rege Consule medicinae
 quoque causa mihi familiari, atque cum multis etiam
 Cayrinis medicis in re plantaria valde exercitatis inter-
 fui. Ex ipso autem Haly Bei Cayrum reuerso veri opo-
 balsami binas vntias dono habui, atque ab alio, qui post
 hunc illud iter confecerat vntias tres. Horrem Bei
 alius Carauanae peregrinorum dux meus amicissimus,
 cuius in domo saepe tum ipsius, tum aliorum causa medi-
 cinam feceram, peregre anno M D LXXX. Mecham
 profectus, atque sic à me rogatus, attulit multa femi-
 na, & ramulos eximium odorem spirantes, atque mul-
 tum opobalsami partim à Seriphi Mechae acceptum,
 cuius modicam portionem dono dedit Francisco Priu-
 lo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Consu-
 le Clarissimo, & partim ab ijs, quibus balsami nego-
 tium locatum est, emptum. Postmodum Scander qui-
 dam

zibor

dam

dam & ipse dux militum Medinam Fœlicis Arabiae urbem pro prætore à Bassa missus, mihi non minus quàm alij, medicinæ causa familiaris, atque etiam quia ex Insula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, balsami recentes ramos fructus, ac succum misit, ac per literas sua manu scriptas, significauit proprijs manibus ibi ea collegisse, quæ omnia apud me adhuc asservantur. Omnes prædicti nobiles Turcæ vno ore affirmant, prope Mecham, & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras balsami plantas sponte natas spectari. plurimasque etiam in arenosis, sterilibusque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum succi producebant. Multa tamen semina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque uendenda mittitur. Quales sunt in monte arenoso apud Bedruniam Villam posito. Nihil hæc, atque aliæ in arenosis, sterilibusque locis viuentes opobalsami ferunt, ideo incolæ eas excerpunt, atque pingui in solo inserunt, fœcundissimasque reddere student. Addunt apud omnes Arabes veterum memorijs constare, passim in pluribus Fœlicis Arabiae locis innumeras sponte nascentes, atque crescentes balsami plantas perpetuò vixisse, nunquamque illa loca ijs caruisse. Non multum temporis tamen esse, cum plurimi eas colere lucri causa ceperint, cum opobalsami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones concesserint. Narrant ad huc iidem omnes Arabes, vti balsami succo, fructibus, ac virgis ad componenda ipsorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinæ vsus, quæ eadem planè existunt, quibus Aegyptij Syri ad usum nunc recipiunt, quæque à vobis varia in Europæ loca hinc aduecta, negliguntur, atque reijciuntur, falsaque eorum multi te auctore pertinaciter, ac inutiliter esse disputant.

PLIN.

DE BALSAMO

disputant. ALPIN. Ex his quæ te vera dixisse arbitror me non parum pudet, quod cum illis tot annos in tanto errore permanerim, quem ex te nunc probè cognovisse fateor. Cupio igitur plantam hanc suis notis à te quoque describi, in quam attollatur magnitudinè, qualibusque floribus, & fructibus obseruata à vobis sit, quo pactoque etiam ab ea planta opobalsamum distillet, sponte ne, an, vt multi dixere arte potius elicatum.

ABDACH. Hic nullas, quas ego viderim, crescere, flores, vel semina tulisse vnquam spectare potui, etsi succus interim paucus à cortice stipitis scarificato aliquando distillauerit. Verum hac de re Abdellà audiamus, qui hæc exploratius, & reliqua docebit. Interimque dum loquimur, mandes velim mancipio tuo, vt no-

bis hic è domo tua ramum plantæ prædictæ

deferat, vt Alpinus noster verum bal-

sami Ichonem videat. ABDEL.

Rectè mones, libenterq; fa-

ciam. ALPIN. Ego

vero utrique ve-

strum mul-

tas hac

de

causa gratias referam. Mi-

hique istuc acceptis-

simum sem-

per erit.

PLAN-

PLANTÆ, QUÆ AB ANTI-
quis Arabia medicis Balessan, à Græcis
Βαδσαμω, & à Latinis Balsamum vo-
cabatur, fructuum, succiq; de-
scriptio. Cap. III.

A B D E L L A.

BALSAMVM arbusculum est, quod cre-
 scit ad altitudinem hanne, vel ligustri, vel cy-
 tifi, folia paucissima gerens rutæ proxima,
 non tamen ijs candidiora, vt Diosc. docue-
 rat, sed potius colore viridi subalbido, perpetuoq; viren-
 tia. Eius lignum gummosum leneque apparet, colore
 extèrius sub rubro cuius ramuli eodem colore conspi-
 cui sunt longi, recti, graciles paucis folijs inordinatim
 referti, foliaque simul terna, aut quina, aut septena alæ
 adnata, aliquo pacto etiam lenthisci foliorum æmula.
 sunt ramuli odorati gummosi, digitisque contrectati
 eis tenaciter adherentes. Flores fert paruos albos, acaci-
 cæ proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in um-
 bellæ forma, summe odoratos, à quibus semina proman-
 ant, flaua folliculis nigris subrubescensibus contenta,
 valde odorata, intusque humorem flauum melli persi-
 milem habentia, sapore sub amaro, parumque acri lin-
 guam ferientia, opobalsamumque redolentia, Terebin-
 thi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, extrema
 aculeata, & medium crassum obtinentia. Cui descri-
 ptioni maxime quadrare videtur illa quæ fuit à Constā-
 tino Aphricano tradita, quæ his verbis apud ipsum in

C libro

DE BALSAMO

,, libro de grad. legitur . Balsamus est arbor in India cre-
 ,, scens saliens super terram mensura vnus brachij, uel
 ,, parum plus . Cuius rami rubeo viridiq; colore perfusi
 ,, quasi rami thymali tenues sunt, & colorem viridem ha-
 ,, bentes . Faciuntq; in capite quasi gemmas paruq; gra-
 ,, na in modum piperis producentes . Ex fissuris ramo-
 ,, rum huius arboris, egreditur quidam liquor in canicu-
 ,, laribus diebus, sicut lac ex thymalo . Opobalsamum
 mensibus, Iunio, Iulio, Augusto, partim sponte, & par-
 tim stipite ferro scarificato, distillat, in vitreaq; vascula
 recipitur, quod statim e ductum, vt audio, colore est al-
 bo, & paulo post in viridem, tertio in aureum, & de-
 mum in melleum mutatur . Eius succi etiam substantia
 in primis, turbida crassaq;, vt oleum statim ab oliuis ex-
 pressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, de-
 mum terebinthi modo crassescit . Odore eximio in pri-
 mis atq; acutissimo terebinthum redolens cum suauiori
 odoris fragrantia obseruatur, saporeq; amaro, acri, &
 adstringenti . Leuissimum est in primis diebus, atque
 vsque adeo validi, & acuti odoris, vt aliquibus inter
 odorandum, sanguis e naribus eruperit, & praemulta
 eius leuitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto
 in ea proiectum parumper in ipsa mergitur, fereq; con-
 tinuo assurgens, supra totam aquae superficiē totum ex-
 panditur, eiq; miscetur, & citissime ita in ea dissolui-
 tur, vt ab aqua maxima cum difficultate separatum secer-
 natur . In qua paulo post concreuit, atq; coagularur,
 coagulatūque stillo totum ab aqua eximitur, quod
 tunc colore laesescit, siue album quale lac uiscitur. Quan-
 to hic succus annosior, eò fit inodoriator, atque ad mo-
 tum seignior . In primis itaque statim albo colore con-
 spicitur, qui color paucissimis diebus in viridem, vt nu-
 per

per etiam dixi, muratur, oleique crassitie cernitur, qui postea longo temporis intervallo depuratur, nonnullique annis tenuissimus euadit, atque clarissimus, ex viridique colore in aureum splendidissimum transit. Senio vero confectus crassus qualis terebinthina fit, qui si in aqua, vel lacte stilletur, statim confidet, multaque cum difficultate, & non nisi longo tempore denuo supra aquam fertur, tardissimeque in ea dissoluitur. Quare non secus quam in animalibus omnibus quatuor constituuntur aetates, quae in ipsis maximam differentiam faciunt, non secus balsami succo, quod opobalsamum dicitur, proculdubio à nostris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille succus ab arboris stipite continuo elicitus usque ad quintum circiter annum acutissimi, validissimi que odoris percipitur, leuissimusque usque adeo obseruatur, ut in aquam stillatus nihil, vel parum confidat, facillimeque diluatur, quod eius calor in annos infantiae plurimus existens ei acutiem atque vehementiam praestet. Crassiori quoque substantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in eo exuberet crudus humor eo ob calorem in ipso agentem valde agitato, instar urinae turbidae quae in pestilentibus febribus fieri solent, & quae ad modum puerorum corpora multa humiditate, atque multo calore praedita crassa, ac ferè tumentia videntur, ita opobalsamum in pueritiae annis constitutum à multa humiditate excrementitia, cum validissimo calore in ipsa agente, crassum, ac turbidum apparet, quod in grandiori aetate ab ea purgatur, tenuissimumque fit, & aureo colore clarissimo spectatur; in quo statu, consistentiae ipsius aetate continuante, conseruatur, posteaque calore eius natiuo aliquatenus resoluto, ac imminuto, senescens crassum instar terebinthina euadit, solitoque tum odore

DE BALISAMO

eximio tum leuitate deficit. Proinde neq; supra aquam enatat, neque multum, & suauiter olet. Hæc q; de balsami planta, fructibus, lignis, succo tibi dicta sufficiant. ALPIN. Quæso ne te pigeat, ad nonnulla adhuc quæ a nostris balsami descriptioni repugnantia proferuntur, respondere, ac satisfacere, quando ea non parum huiusce plantæ cognitam veritatem obscurare, ancipitesq; nos reddere videantur. Antiqui etenim omnes balsami scriptores inter se in illiusce plantæ, succi, fructuum virgarumq; descriptione discrepare videntur, ex quibus non videtur, tutum satis esse illorum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in causa, vt nostri ipsorum traditionibus imbuti verum sibi oblatum opobalsamum, fructus, virgas, veras esse non crediderint. ABDEL. Summum semper errorem esse putavi homines plantæ huius, succi, fructuum, virgarumque cognitionem à Dioscoride, Theoph. vel alijs antiquis scriptoribus velle exposcere, quando ista inter eos in scribendo fructice, succo, fructibus, & virgis, diuersitas certissimum ignorantia argumentum nobis fuerit. Ego sum huius sententiæ, neminem illorum fortassè accurate arborem hanc vidisse, ex audituque pleraque de eis ab ipsis litteris prodita fuisse. Olim enim non erat ita facile hominibus loca in quibus balsamum nascebatur, ex longioribus difficilioribusq; nauigationibus, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire. atque in illa nauigare, proinde multa Dioscorides, Theophrastus, atque alij multi ex hominum potius relatione, quam ex inspectione de balsamo scripsere. Hincq; mirum non est si in pluribus nostri ipsorum sententiæ inhærentes decepti sint, quâdo & ipsos à falsis aliorum relationibus deceptos fuisse putandum est. An non Dioscoridem, Theophrastum, atque alios affirmantes,

Balsa-

Balsami plantæ Aegyptum, vel Iudeam patriam fuisse, cum dixerint eam solum in Aegypto & valle Iudea viuere, maximè errasse superius demonstratum est, cum illam plantam ex Aegyptiorum relatione perpetuò ex Arabia foelici in Aegyptum venisse certissimè constet? Ex quibus mirum quoque non esset in alijs eisdem deceptos fuisse, præsertimq; in succi fructuumq; cognitione. Hincque his herbarum scriptoribus omnes medicos pharmacopolasq; planè fidentes errasse mirari non debemus, quando non ab illis, vt etiam dixi, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui tum primi balsamum cognouerunt, atque obseruarunt, tumetiam cum huiusmodi planta in eodem solo nati sint, atque eadem loca in quibus viuit & vixit balsamum, habitarunt. Sed quæ ea existunt, quæ nobis repugnent fac vt ex te iam audiamus.

ALPIN. Quæ de balsami arbore à multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua verò de succo, fructibus, virgis, ad vsum medicinæ memoriæ proditis posterius à me recensenda arbitror. Multa igitur, variaque de huiusce stirpis magnitudine, figura, situ folijsq; à multis prodita sunt, quæ non parum veritatem obscurant, hominesq; ancipites, ac rem hanc totam incertam efficiunt. Aliqui siquidem plantæ istius magnitudinem lycij, pyracanthæ, vel Cytisi, vel therebinthi magnitudini compararunt, vt Dioscorides, Straboq; dixerit. Theophrastus vero dixit ea magnitudine balsamum spectari, qua magna mali punici arbor obseruatur. Iustinus similem piceis arboribus affirmavit, & Pausanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africae descriptionis auctor viti, hanc plantam compararunt. De eius folijs non minor est apud illos diuersitas, deque arboris figura. Quando Dioscorides Theoph. Plin. Auicenas, Simeon

DE BALSAMO

meon sethus balsami folia rutæ proxima esse statuerint,
 & Pausanias amaraco, Iustinus piceis, Solinusque & au-
 ctor Africæ vitium folijs. De forma etiam vel figura ar-
 boris alij arbutum, alij fruticem faciunt. Plinius enim
 » de eo dixit: In totum alia est natura, quam nostri, ex-
 » ternique prodiderunt, quippè viti similior est, quam
 » myrtho; Quod etiam Solinum dixisse ab illiusce ver-
 » bis constat, quæ hæc existant: Similes vitibus stirpes
 » habent: ac Iustinus; Siquidem palmeto & opobalsa-
 » mo distinguitur arborem opobalsami formam similem
 » piceis arboribus habent: & Strabo: Quæ arbor est fru-
 » ticosa Cytiso & Terebintho per similes. Nonnulli etiam
 affirmant plantam hanc alia aqua, illaque tantum, quæ
 in proxima fonte illiusce proximæ domunculæ scaturi-
 re cernitur, aiuntque miraculo id fieri, quando ipsa sit
 pluribus virtutibus prædita, quod Virgo Beatissima o-
 lim ibi multos annos morata ea aqua, tum ad potum,
 tum ad cibum, tum ad mundandos panniculos Yesu
 Christi pueruli vsa fuerit: ex quo tanta in veneratione
 omnes viri mulieresque Aegyptiæ, Arabes etiam Maho-
 metis asseclæ eam habuerunt, vt ipsa ad multorum etiã
 morborum curationem confidenter vtantur. Multif-
 que ex longinquis, remotissimisque locis huc veniunt,
 vt ex huiusmodi aqua accipiant: quare nonnulli balsa-
 mum huius aquæ beneficio hætenus hic vixisse aiunt.
 Hæcque sunt, quæ de arbore isti dicunt. A B D E L.
 De balsami fruticis altitudine, figura, ac folijs ea quæ
 ex te nunc proposita sunt nihil veritatem hanc obscura-
 re possunt. Namque Dioscor. atque alij qui hanc plan-
 tam magnitudine similem esse lycio cytiso, terebintho,
 & pyracanthæ, affirmarunt minime errarunt, cum hæc
 omnia arbuta magnitudine non multum inter se diffe-
 rant,

rant, eisque planta balsami maior non sit, sed hic nullæ cernuntur arbores balsami, quæ ita magnæ spectentur, siquidem grandiores quas hic aliàs viderim non assurgunt ad maiorem trium cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabiæ solo eas plantas ad prædictorum arbusculorum altitudinem, & maiorem etiam excrecere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores parvæ existunt, ita, vt inter arbusculorum fruticumque numero ibi connumerentur, neque ad tantam assurgunt altitudinem, quales in Italiæ locis obseruantur. Quare neque Theophrastus reprehendendus erit, quòd scripserit esse magnæ punicæ arbori balsamum simile, quando hæ nostræ Italicis longe sint humiliores. Iustinum vero quod piceæ arbori plantam balsami similem asserat deceptum omnino fuisse, credendum est. Ex ipsiusque verbis error apparet conspicuus, nam piceis arboribus balsamum similem esse dicens, subdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen nuspian vidit piceam arborem viti similem, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta sit differentia non est, quod nunc demonstratur. Fuisse vero balsami plantam ramulis fruticosis, ac sarmentosis viti similem dubium quidem non est, vt neque etiam quemadmodum vites, annis singulis putari, quod sit admodum fruticosa, & sarmentosa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta est similis, cum folijs referta sit rutæ aliquatenus proximis, præsertim vero extrema tria foliola, quæ in singulis virgæ balsamalis cernuntur, quando ipsa simillima sint tribus ijs foliolis in extremo virgæ alæ rutæ positis; colore excepto: Neque absurdum est, Pausaniam dixisse balsamum folia habere amaraci à mula, quoniam suspicor ego ipsum plantam balsami non adultam, sed tantum

D E B A L S A M O

tum recenter ex eius feminibus natam inspexisse, quæ folio magnitudine ac figura amaraci folijs omnino sunt similia, excepta earum crassitiæ, ac colore, quibus ea folia inuicem differunt, nam in amaraco sunt graciliora, & albidiora. Balsamum quod ex feminibus nascitur bina folia in primis habet, bifoliis nascentis vitis maxime similia, & quæ post hæc, quæ sunt tria quatuor, vel quinque, produntur, amaraci folijs sunt proxima; Quæ vero tertio nascuntur singula trina existunt, rutæq; proxima cernuntur. Repeto, prima nascentia folia bina sunt, secundo nata, his multum diuersa produntur inordinatimque in virga. Tertio producta trina cuilibet alæ appensa, cernuntur, quæ rutæ sunt proxima, tribus inquam foliolis in extremo alæ virgæ rutæ conspicuis. Quarto quæ nascuntur in virga balsami sunt quina, & postea septena. Hæcque sunt balsami folia, aliter quam scriptores antiqui descripserint in hoc viridario in fruticibus balsami sæpissimæ visa, ex quibus atque aliis fortasse Dioscoridem, atque alios multos antiquos scriptores uiuentem balsami plantam non inspexisse, iure suspicamur. Hanc etiam arborem in hoc viridario vixisse certum est aqua ex hoc proximo fonte, in quo Beatissimam Virginem pāniculos Saluatoris nostri pueri olim perpetuo lauisse nostri omnes autumant, irrigatam, tamen in arenosis, squalidisq; locis non pauca reperiuntur, quæ tamen quo ad opobalsamum steriles existunt. Atque hæc obiter de balsami planta dicta à nobis sint. Nunc ad opobalsamum deueniendum. Sed balsami plantæ ramum, quem mihi domo mancipium detulit, absoluto de ipso sermone spectabimus.

Veri

VERI OPOBALSAMI CO-

gnitio, unde sumatur, & qui ex anti-
quis verè hunc succum litteris pro-
diderint. Cap. IIII.

A B D E L L A.

QUID inquires Alpine de balsami planta ?
nonne à nobis probè, vt ueritas exige-
bat descripta est, deque eius folijs, flori-
bus, fructibus, ac virgis, quæ dicta à me
sunt uera tibi esse uidentur ? ALPIN. Omnia fa-
nè rectissime, ac uerissime es profecutus, sed super-
sunt tamen quæpiam de succo quoque fructibus, ac
virgis dicenda, cum antiqui scriptores, qui de balsa-
mo scripsere, simul in horum descriptione inter se ni-
hil ferè conuenisse uisi sint, quorum diuersitas, vt de
arbore etiam nuper dictum est, fuit causa, vt multi
negarint, quæ pro opobalsamo, carpobalsamo, & xilo-
balsamo monstrantur, uera utique esse, nullumque ob-
id ipsos credere, syncerum ac legitimum opobalsamum
ad nos asportari: de quo primo sermonem à nobis ha-
beri cupio, mox de cæteris. De opobalsamo igitur mul-
ti huius sunt opinionis, vt arbitrentur, syncerum ad nos
non aduehi, neq; iniuria, quando ex te descriptum opo-
balsamum, à nobisque sæpius inspectum diuersum sanè
videatur ab eo, quod omnes prisca rei herbariæ scripto-
res memoriæ mandarunt. In primis enim album mul-
ti ipsorum esse prodidere, Strabo siquidem dicebat:
eius corticem scindēt, & succum in uasis suscipiunt tena-

D ci lacti

DE BALSAMO

,, ci lacti per similem: & Plinius succus è plaga manat, què
 ,, opobalsamum vocant eximia suauitatis, sed tenui gutta
 ,, ploratu lanis parua colligitur in cornu ex his nouo ficti-
 ,, li conditur crassiori similis oleo, & in musto candida.
 ,, Et Simeon Sethus vir in balsami historia alijs non post-
 ,, ponendus dixit: Succusque inde manabat omni oleo
 ,, uisu similis, quod ideo balsami oleum nominatur, suc-
 ,, cus his aggregatus vasculis excipiebatur, & id quidem
 ,, quod supernatabat album ac tenue erat, & ideo precio-
 ,, sius: Alij sunt rursus afferentes, hunc succum non esse
 ,, tenuem, sed crassum veluti qui dixere in conchis susce-
 ,, ptum coagulari, Cum vero opobalsamum, quod tu
 ,, descripsisti, & nos sæpe inspeximus, vel viride, vel aureum,
 ,, vel mellis colore obseruetur, interdumque turbidum,
 ,, interdum clarum, ac tenue, aliquandoque vt terebinthi
 ,, na crassum cernatur, (nemo enim nostrum est, qui eum
 ,, succum tot prædictis differentijs euariatum non viderit,
 ,, scilicet oleosum viride, aureum ac melleum, clarum
 ,, turbidum, tenue crassum) de ipso varios & dubios esse
 ,, mirum non erit. ABDACH. Facile has ambiguitates
 ,, noster Abdella ex animis nostris abiget. Præsertim cum
 ,, harum explicatio ex ijs pendeat, quæ dudum ipse attu-
 ,, lit. Dixit enim opobalsamum iuxta eius ætates varias,
 ,, variari & ipsum quo ad colorem, substantiam, perspi-
 ,, cuitatem odorem, & leuitatem; continuoque à stipite in-
 ,, stillatum ac exceptum albo colore conspici, præsertim-
 ,, que quod supra enatat, veluti minus quod subsidet, qui
 ,, color paululo momento in subuiridem oleosum muta-
 ,, tur, qui post quinquennium, vt superius etiam dictum
 ,, meminimus aureus fit, ac demum senio confectus cras-
 ,, fescens mellis colorem, obscuriorem tamen accipit.
 ,, Tot etiã mutationes in perspicuitate, substantia, odore,
 ,, leuitate

leuitate eius varias ætates facere alias dictum est, quando opobalsamum recenter eductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore clarescere incipit, per decenniumque terè ipsum clarissimum, ac vt aurum splendescere obseruatur; postea senescens turbidum rursum euadit. A stipite etiam statim exceptum tenuissimum est, pauloq; post parum crassescit, atque hinc Strabo dixit, susceptum in conchis coagulari, peractoque quinquennio, quod tempus pueritiæ datur, purgatur, facemq; in fundum vasis deponit, tenuissimumq; fit, & totidem geminatis peractis annis senescens crassum, crassiusque est, quo annosius. Odor non minus & sapor, in recentissimo validissimus est, in medio tempore odor fit suauior, thus ac terebinthum redolens cum suauiori tamen odoris fragrantia, sapor est subamarus acris atque adstringens. Demum in senio omnia hæc maxime remissa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuisse arbitror, qui putauerit optimi huius succi lachrymam fricando percipi odoratam. Siquidem opobalsamum senio solummodo confectum inodoratum fit, vt tunc solum frictione dignosci queat. In principio etiam hic succus leuissimus est, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquore intillatus confidat, sed continuo in aquæ superficiem feratur, citoq; cum aqua dissoluitur: annis vero consistentiæ medio se habet modo, senescensq; colore eius immutato crassescit, quo fit vt subito in aquam proiectus confidat, tardissimeq; sursum in aquæ superficie feratur, difficillimeq; ac tardissime cum ea dissoluatur. Hæcque etli non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata satis esse Abdella noster iudicabit.

ABDEL. Ego vero sic eâ vera iudico, vt omnes, qui

DE BALSAMO

de opobalsamo scribentes, aut loquentes ab his differunt, rem prorsus ignorent, ex quibus Plinium ex varijs coloribus, ac substantijs in opobalsamo inspectis, varias eiusce succi differentias vel species facientem errasse clarissime patet; dixerat enim ille: Lachryma probatio, vt sit pinguis, tenuis, ac modice ruffa, & in fricando odorata, secundus candidus color peior uiridis, crassusque pessimus niger. Nemo Aegyptiorum, uel Arabum album opobalsamum nisi ex arbore recentissime stillatum uidit, qui tamen color quam paucissimis diebus euanescit, atq; ut dictum est, in olei colorem uertitur, atque ab eo colore in aureum, & deniq; in melleum obscuriorem. Nigrum uero nunquam ab aliquo nostrorum, uel Arabum visum est, neq; auditum. Nisi fortasse produceretur nouissime ab Occidentalibus Indijs delatum, à quibusdam pro legitimo opobalsamo, vt superius quoq; meminimus, receptum. Quod tamen falsum esse planè constat, cum ij, qui eius historiam scripsere affirmant illum succum improprie opobalsamum uocatum in Occidentalibus Indijs ex procerâ ac magna arbore nasci, quæ quidem magnitudine, figura, ramis, folijs, fructibus à vera balsami arbore longissime differt. Quod ijs, qui utramq; norunt arborem non erit difficile suadere. ALPIN. Simeon Sethus confirmare & ipse uidetur optimû opobalsamû recentissime à stipite distillatû album colorem habere, nec non, & Strabo qui opobalsamum lacti similem esse scribit. Sed quamquam huiusce succi albus color pauculis diebus à stillatione euanescat, atque in alium colorem mutetur, nihilominus, quod non paucis valde admirandum videbitur, opobalsamum oleoso colore inspectum, in aqua uel lacte stillatum album rursus uideri;

& idem

& idem etiam facere aureum, & melleum. Perpetuo-
 que verum opobalsamum cuiuscumque coloris fit in a-
 qua, vel lacte stillatum, ac liquatum album spectabitur.
 Hincq; Dioscorides doctissime dixit: Quin etiam syn-
 cerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, coloreque
 lactescit. Nunquam quisquam opobalsamum visui non
 album, album esse iudicavit, quod tamen verum esse ex-
 perientia docebit, si inquam quis finet stillatum in a-
 qua, liquari, ac coagulari, ipsum etenim liquatum su-
 pra aquam ita album redditur, ut uix ab aqua distingua-
 tur, sed paululo momento in ea coagulatur, eique in-
 star tellæ albæ incumbere, & in ea supernatare cernitur,
 manifestiorq; eius albus color fiet, si coagulatum stillo
 quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. At cur ex
 albo tam citò in alium colorem mutatur? ABDEL.
 An quod lactei illiusce coloris substantia mollis, ac te-
 nuissima, quam citò resolvitur ac dissipatur, uel quia
 nondum eius calor prævalidus in eum succum agendo
 ipsam turbavit. Idem in Zebet observatur, etenim sta-
 tim è testibus extractus lacte colore inficitur, pauloq;
 ebullire incipiens, uirescit, & tandem subnigrescit.

ALPIN. Rectè sunt à te hæcenus explicata, &
 enarrata omnia: Nunc igitur ego idem à te
 fieri cupio, pro indagandis, ac docen-
 dis notis vel signis, quibus ue-
 rum à non uero, syncere-
 rum ab adultera-
 to rectè di-
 stinguatur.

DE

DE BALSAMO
DE NOTIS, QUIBUS VERUM

*opobalsamum à non vero, Sincerum
ab adulterato tuto cognoscitur, ac
discernitur. Cap. V.*

A B D E L L A.

HIS notis quisque probè ac exactissime verum hunc succum, à non vero, & legitimum ab adulterato dignoscet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim succus is qui nondum ad senium, inclinare caperit, colore albo conspicitur (quod rarissime, & non nisi dum ipsum è stipite stillat, vel recentissime eductum videre contingit) vel viridis est, oleosus subturbidus oleoque substantia & colore valde similis, vel aureus fulgentissimus tenuissimus, atque clarissimus. Qui sanè omnes has notas habebit, vehementis erit odoris, & quo magis etiam recens est acutioris, terebinthum cum alio suauiori odore redolentis, gratissimusque olfactui erit. Gustu etiam subamarus, adstringens & modice mordens percipietur, læuis, diluique facilis, quæ nota, eo instillato in aqua vel lacte dignoscetur, læuis enim extabit, & vel nihil sub aqua morabitur, vel parum, & quasi continuo supra eam sursum assurget. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vinctuosi retinens, vel oleosi, tenax, siue lentore aliquo præditus est. hisque omnibus notis verum, sincerumque opobalsamum semper omnibus apparebit. ALPIN. possit ne quis aliquod factitium oleum ita simile opobalsamo parare, ut eo multos decipiat. ABDEL. Sine dubio, cum Gal. suo tempore etiam ipsum usque adeo adulterari dixerit, ut uix adul-

adulteratum cognosceretur. Veruntamen quod adulteratur, necesse est, ut aliquo liquore, vel oleo, vel unguento vitietur. Dioscorides dixit opobalsamum vitari posse admisto teribinthi, cypri, lentisci, balaniq; unguento, & fusino, metopio, melle, cypriaque cera liquida. Serapio his addidit oleum rosaceum, myrtinum, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius ex feminibus veri balsami, quæ vocant carpobalsamum, extrahi simile oleum afferit, qua via multi ex ipsis oleum exprimunt uero opobalsamo admodum simile; quod tamen ab eo discernitur amariore sapore, odoreque opobalsami longe obscuriore. Prodit etiam ipsum adulterari posse oleo rosaceo, cyperino, lenthiscino, balanino, terebinthino, myrtino, resina, galbano, & cera cypria, quæ sanè eadem existunt, quorû nuperrime Dioscoridem sub nomine unguentorum meminisse, dictum est. Sed forsitan melius ipse dixisset oleis, quam unguentis adulterari posse, quod ille succus tenuis perinde ac oleû sit, minimeque crassus nisi senio fuerit confectus. His igitur opobalsamum vitari potest, cuius maleficium facile deprehenditur, oleoque adulteratum trifariam degitur, atque in primis, quod digitis contrectatum nullo lentore, vel viscositate adhæreat, quando verus balsami succus lentore, ac viscositate quapiam non carere à nobis aliàs dictum sit, à multisque ex antiquis scriptoribus confirmatum, oleo siquidem resinarum omnium tenacitatem abigi omnibus manifestum est. In aqua præterea instillatum supra eius superficiem orbiculorû formis expandi nemo nostrum ignorat. Quod syncerum opobalsamum non facere posterius docebitur. Demum in panno oleo infecto macula relinquitur, qua & difficile aufertur, & quotidie etiam magis maiorem in circum

DE BALSAMO

lum expanditur, quòd non fit in sincero opobalsamo. His igitur notis opobalsamum oleo vitiatum cuiq; pate-
re poterit. His etiam comperietur vitium, si vnguenta
ijsdem oleis composita misceantur, sed hoc amplius ijs
aderit, quod in opobalsamo parui temporis spatio in-
fundo vasis vnguenta sidere necesse est. Cera vero mi-
stum comprehendetur turbido colore nunquam clare-
fcente. Melle etiam infectum dulcis sapor detegit, atq;
ad ipsum, vt Plinius quoque restatur, muscas alliciet. Re-
sina adulteratum in carbones instillatum nigrior è flam-
mam edit. Syncerum vero his notis innotescet, namq;
præter ea signa, quæ illum iuxta uarias ætates præferre
diximus, hæc etiam addidimus, scilicet præterquam
quod fit validi odoris in aqua etiam stillatum, tametsi
paruissima fit gutta, supra totam aquæ superficiem ex-
pandi, eamq; liquatum totam supernatare, ac obtege-
re, atque in ipsa etiam citò coagulari, lactisq; colorem
adipisci; ac non minus ex ipsa coagulatum totum stillo
quopiam excipi, ac auferi, quodq; fufum in laneam ve-
stem eam, vt oleum non inficit, quanquam ei adhæreat.
Lacq; coagulat, etsi non ita vt coagulum facit, quia lac
non perfecte coagulat, quinimo cum ipso coagulatur.
ALPIN. Multo plura, quàm tu de sinceri opobalsami,
ac vitiatu notis complexus es, apud multos leguntur.

- » Dioscorides siquidem hæc vtiq; nobis prodiderat. Suc-
» ci probatio est, vt fit recens validi odoris, Syncerus,
» non ad acorem uergens, dilui facilis, læuis adstringens,
» ac modice mordens gustu. Et ubi ea à quibus opobal-
» samum potest adulterari meminerat, hæc subiunxit.
» Namque merus in laneam uestem fufus neque maculam
» facit, neque si eluatur notam relinquit. Vitiatus autem
» inhæret, & lac instillatus coagulat, quod adulteratur

non

non efficit. Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte ce-
 lerrime liquatur, coloreque lactescit, vitiatu vero olei
 modo innatat, se conuoluens, aut in stellæ modum dif-
 fundens; syncerus senescens crassescit. Deteriorq; red-
 ditur. Hallucinantur, qui aqua concretum pessum ire
 & ad ima fidere, arbitrantur, postea dissipatum superna-
 tare. Et Plinius ait syncerum inhærescere, & in tepida
 aqua eius guttam coagulari & ad ima fidere, lac coagu-
 lare, & in vestem maculam non facere. Et Auicenas:
 lac coagulare, aquaq; ipsum misceri, & in ipsa densari,
 densatumq; conseruari, atq; à gossypio receptum ablu-
 posse. Serapio eadem à Dioscoride iam recitata, de ip-
 so nobis prodidit. Simeon vero Sethus hæc & ipse scri-
 psit: At vero nonnulli hac ratione probant, quod fer-
 rum eo inunctum ignique ad motum incandescat, id
 quod & oleo camphuræ, alijsque dictis oleis accidit.
 Alij quod in aquam datum minime supernatet, sed sta-
 tim fundum petat, vere hoc quidem, sed enim quando
 hæc duo concurrunt, videlicet ferrum candeat, & in a-
 qua facile subsidat de eo statim arripe. Est enim legit-
 mum, & non factitium. Scire autem præterea oportet,
 quod dum recens est, & in proprio vigore super aquam
 enatat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato ac po-
 stea sublato à linteo totum recedit, non colorem, sed
 odoris duntaxat suauitatem illi relinquens. Hæc omnia,
 ac inter se admodum diuersa cum apud hos grauissimos
 plantarum scriptores legerim, atq; opobalsamum, quod
 tu vere syncerum affirmas apud me sit, non omniaque
 ab his scriptoribus de eo perdocta, reprehendentet, qui-
 nimo aliqua sint, quibus ipsum planè non respondere
 videatur; quanquam enim ipsum recens sit, minimeq;
 ad vllum acorem vergens, validiq; odoris, oleosi colo-
 ris,

roup

E ris,

DE BALSAMO

ris, turbidum in primis eius annis obseruatum, mox clarum, aureum subamarum, adstringens, & modice mordens gustum, tenax, leue, dilui facile, lacq; coagulet, & linreum non inficiat, atque, vt ait Auicenas, aqua etiam stillatum, misceatur, in ipsaque coaguletur, supraque aquam coagulatum enatet, atque eo etiam ferrum, vt Sethus ipsam hac experientia cognoscendum voluit, inunctum probè in ignem positum candeat. Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos scriptores affirmatur, quippè ipsum, lanæ, vesti instillatum aqua ablutum omnino ab ea abigi posse, nihilque ei adherere, nunquam potui obseruare. Nullum enim reperitur opobalsamum, quod instillatum in pannum ei aliquatenus non adhareat: ex quo ego etiam puto, nullum verum opobalsamum eam experientiam facere posse, quando ipsum, vt in alijs omnibus resinis obseruatur, (cum succus resinosus sit, inter resinasque possit sine errore recenseri) viscositatis ac lentoris non sit expers. Ex quibus valdetantum de huius succi signo, ab antiquis ferè omnibus animaduerso dubius, an anceps. Cupioque tuam hac in re sententiam audire, vt in ea tandem acquiescam.

DEL. Dignus es cum isto tuo scrupulo non parua reprehensione, qui vno signo magis quam pluribus, quibus tuum opobalsamum omnibus probè respondere scis, fidere uolueris, quod neque verum signum huius succi dicendum esse puto, siquidem quo pacto hic succus lentoris, ac viscositatis non expers, (cum ipse nihilquidem aliud quam resina quæpiã sit) lineo, vel laneo panno vel gossopio instillatum aliquantulum non adharebint. Etenim non modo succus iste tenax est, sed ramuli quoque virides, si digitis contrectentur, eis proculdubio adherent, quod non nos modo, sed etiam aliquos

quos antiquorum nouisse certum est, nonne Strabo dixit: Elus corticem scindentes succum in uasis suscipiunt tenaci lacti per similem. Quid? nonne Plinius notas synceri opobalsami docens dixit? Succum balsami syncerum debere inhærescere. At ne amplius remorer desiderium tuum, paucis de nota hac à Dioscoride profita dicam, quid sentiam. Puto enim syncerum opobalsamum non aliam ob causam, Dioscoridem, atque vna cum eo alios dixisse succum istum vestibus vel panno non adhærere, nisi ut nos docerent mistum aliquo oleo, vel quopiam unguento hinc deprehendi, quoniam, ut ego nuper etiam vos docui (quod à plerisque oleo eo tempore vitaretur) oleo vitiatum in pannum instillatum, laneumque præsertim, quod facilius sit ad emaculandum, instar olei inficit, eiq; perpetuò non modo adhæret, sed quotidie magis in eo recepta macula augetur ac dilatatur. At syncerum, quamquam paululum panno etiam instillatum inhæreat, tamen ipsum ut oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo secus atque oleum panno adhærescens quotidie decrescit, usquequo tandem omnino aliquo tempore sponte dissoluatur, atque euanescat. Quamobrem syncerum opobalsamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod saepe uobis meum opobalsamum in meam vestem instillatum ostēdit. Verum non debet hoc experiri in pannis ijs, quos vos in Italia paratis, nostris longe crassioribus, in quibus fortassè cum olim vestri hi crassi panni lana parati ex Italia huc non asportarentur, neq; nostri his, ut nunc faciunt, uterentur. Dioscorides in his periculum faciendum, non sentit, sed in nostris ijs longe gracillioribus. Clarior verò hoc signum Plinius docuisse est visus, cum di-

sup

E 2 hœxit, &

DE VBALSAMO

xit, & in veste maculas non faciat, non autem, vt in Dioscoride habetur, vesti non adhæreat. Verius fortasè Sethus opobalsami cognitionem ex hoc signo habendâ tradidit, quod his verbis apud ipsum legitur: Linteo in eo irrigato, ac postea sublato à linteo totum recedit, non colorem, sed odoris, duntaxat suauitatem relinquens: Coeterum ex his, quæ ita diuersè de notis verum opobalsamum a falso distinguuntibus, apud diuersos antiquos scriptores leguntur, dubitandum non immeritò à nobis existimo, hosce authores nunquam fortasè, neque viuentem plantam vsquam offendisse, neque multo minus syncerum eius succum inspexisse, cunctaque potius aliorum relatione, quàm vera obseruatione de eo ab his prodita fuisse. Qua de causa non ab antiquis scriptoribus, inter se de balsami historia discordantibus veritas hæc petenda esset, sed ab his populis, præsertimque medicis qui loca in quo balsamum, omnium scriptorum consensu, vixit, perpétuò habitauerunt, & sapissime obseruarunt. His etenim iure merito de ipso firmior fides habenda erit. Hi sunt Aegyptij, atque Arabes, qui omnes vno consensu asserunt, hoc excepto opobalsamo, quod uos verum esse non creditis, nullum aliud vsquam vel in toto Aegypto, vel in tota Arabia, vel Syria, fuisse cognitum, aut vsitatum. Cuius veritatis clarissimum ac certissimum signum erit, aliud opobalsami genus ab hoc diuersò, apud Turcarum Regem ijs locis imperantem, atque apud plures Turcas, qui varijs temporibus his omnibus prædictis locis, præsertimq; Aegypto præfuerunt, nunquam fuisse repertum, quin immo apud hos inuētum idem planè esse cum nostro, atque nihil ab isto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum singulis annis à Seriph Mechæ, atque

que Medina domino binas, & plures etiam opobalsa-
 mi libras dono missas accipit, perpetuoque postquam
 Aegypto imperavit, ab ipso opobalsamum recepit.
 Quod sane idem plane est cum eo quo omnes Aegy-
 ptij, Arabes, Syri, atque alij vtuntur. ALPIN. Ve-
 rum dicis; Nam ego certo scio idem esse opobalsamum
 vulgo receptum cum eo quod apud multos dominos
 Turcas, Consules Venetos habetur, quibus à præfecto
 Aegypti, ac alijs nobilibus Turcis dono datum fuit,
 idemque cum eo, quod apud Serenissimum Franciscum
 Medicem Ducem Florentiæ à Turcarum Rege olim ei
 dono datum, hodie conspicitur. quod cum meo etiam
 opobalsamo ex Aegypto, ad prædictum Sereniss. Du-
 cem anno superiori misso, rectè ab ipso comparatum
 idem plane esse, certum est. Quamobrem omnes, qui
 negant vulgo receptum verum esse, si ipsum cum opo-
 balsamo comparent, quod apud multos extat, Venetos,
 olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios
 plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamum
 à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comporta-
 runt, probè an ipsum verum sit, cognoscent. AEDEL.
 Multum tamen Auicenam admiror, qui dixerit à gossy-
 pio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius
 dixerit, ipsum in aquam instillatum coagulari ac densa-
 ri: quod cum verum sit, quomodo in gossypio rece-
 ptum, ac imbibitum aqua ab ipso ablui poterit? hoc
 enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alte-
 rum opobalsamum ex feminibus balsami expressum, cui-
 us etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod
 pro vero succo opobalsamo aliquando venditur, quod
 tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore,
 amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse compre-
 henditur.

supra

DE BALSAMO

henditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendant verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse.

VERI CARPOBALSAMI,

& xilobalsami cognitio, et consideratio. Cap. VI.

ALPINOVS.

HACTENVS balsami plantæ, atque ab eâ educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeant, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum reuocantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet multum veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam comportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an syncerum sit, cognoscetur. Restat modo, ut de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij supersit ab illorum animis euellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad vos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circumferri & vtrumque pro balsami feminibus apud nonnullos recipitur, quorum vnum semen est terebinthi magnitudine,

atque

atque ferè etiam forma, rotundumq; & oblungum, duo simile in extremis acutum, flauum folliculo nigro rubescente vndique contactum; Hocq; verum est antiquorum carpobalsamum. Alterum vero pseudocarpobalsamũ huic admodum magnitudine, colore, figuraq; est simile; differt tamen à vero, quia ipso est oblongius ex medietate tantum folliculo contactum est, nam illud extremum, quod suo pediculo appensum est, folliculo caret, minimeq; eo totum contegitur, sed tantum ad eius usque medietatem, de hoc vero, quod falso pro balsami femine me iudice recipitur, non loquimur. quamquam odoratum sit, atque aromaticum. Illudq; fortasè esset, quod olim Dioscoridis tẽpore ex petra oppido Arabiae pro carpobalsamo asportabatur, & quo verũ carpobalsamum adulterabatur, si piperis saporẽ præferret. De altero vero ab hoc prædictis notis discrepante, quod præferim à falso differt, quia totũ folliculo suo contactum est, qñ falsi, vt iam dictum est, tantum medietas folliculo contacta appareat, a nobis sermo habendus est. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas consilio excellentissimi collegij medicorum in cõponenda theriaca, atq; mitridatio pro veris balsami fructibus iuniperi fructus substituere. quod quanta dignum reprehensione sit, ac in quãto illi versentur errore vobis doctissimis viris nunquam latuit. Et vtinam nunc perspectis rationibus ijdem non permittant sine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non sit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; sed vereor, ne magis in antiquis erroribus persistere, quã rei veritatem amplecti velint. ABDEL. Quid? etiam ne fructus balsami, quorum in Italiam, aliaq; loca hinc copia multa aduecta, illis non deest, negant ve-

ros

ros

DE BALSAMO

ros esse, atque pro eis in componenda theriaca aliisque medicamentis baccas Iuniperi substituunt? quid de te audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hactenus veros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus aducti, negant ista semina merito ex te pro vero antiquorum carpobalsamo recepta, veros esse fructus balsami. An non ipsorum magnitudo color & forma ad eos recognoscendos satis illis erunt? Theophrastus dixit: illos esse similes therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio, ex Dioscoridis mente hunc in modo eos descripsit: Et granum quidem ipsius, quod nominatur carpobalsamum, est granum rotundum ad longitudinem aliquantulum, tendens ad acuitatem in ambobus capitibus in medio vero grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, & est plenum, graue, mordens linguam mordicatione aliqua non multa, & quando frangitur interius habet humiditatem similem melli, & eius odor est bonus. At Dioscorides addidit hoc semen redolere opobalsamum. Certè, ut verum fatear, fructus balsami ab Italis tuis medicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis descriptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiam notis à Theophrasto allatis, quando hi colore, figura, atque magnitudine vere fructibus terebinthi proximi spectentur. Serapio vero eos multo diligentius ac exquisitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda statuit, oblonga, extremis acutis, & medio crassiore ad coloremque subrubrum tendentia, grauia plenaque esse, ac modice gustum mordentia, quæ intus substantiam melli similem habent. Ex quibus notis vulgare carpobalsamum verum omnino esse certissime ostenditur, sed quamobrem isti negant hos, veros balsami esse fructus, scilicet carpobalsamum

famum antiquorum? ALPIN. Omnes vno ore prædicant prædicta semina non vna, at omnibus carere prædictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium antiquorum in plantarum descriptione facile primus memoriae olim prodiderat, hisque speciatim verbis. Quare
 eligatur flauum, plenum, grande, ponderosum, mordens gustu, feruens in ore modice opobalsamum olens,
 Dicunt itaque istæ semina à vobis pro carpobalsamo monstrata non flaua, vt Dioscor. docuit, sed nigra subrubescencia spectari, vacuaque non plena esse, leuia & non graua, parua & non magna, neque gustum aliquo pacto mordere, neque opobalsamum olere. Hisque rationibus negant illa semina verum carpobalsamum antiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Petra oppido Arabia aduecta verum carpobalsamum adulterari Dioscorides animaduertit, quod ipse hisce verbis docuit, dicens: Adulteratur semine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur, sed coarguitur magnitudine, inantate, virium ignauia, sapore piperis. Idemque ferè Plinius testatum reliquit; atque hæc sunt aduersus balsami vulgares fructus à quampluribus Italiae, aliarumque nationum medicis, & pharmacopeis disputata. A B. D. A. C. H. Ex his duobus alterum verum esse arbitror, vel illos scilicet viros à te recitatos carpobalsami notas nunquam probè cognouisse, aut nunquam hos fructus, vel semina, quæ præ oculis omnes hi pharmacopolæ quotidie habent, inspexisse, quod si illi hæc aliquando inspexissent, ac rectè obseruassent, proculdubio fieri non potuisset, vt ex omnibus notis ipsos non agnouissent, veros esse balsami fructus; quando nõ solum falsum sit ipsos omnibus notis à Dioscor. traditis carere, sed ne vnam quidem illis deesse. Nam istæ semina sunt
 F humi-

DE BALSAMO

humiditate melli simili plena, quorum si multa fracta
 intus ij inspexissent, nisi cæci omnino fuissent, fieri nul-
 lo modo poterat, ut non id animaduertissent. Cernun-
 tur etiam longe hyperici feminibus maiora, sunt gra-
 uia, cum aliqua mordicatione, atque opobalsami odo-
 ris fragrantia, quorum saporem, atque odorem unus-
 quisque gustu, ac olfactu minime destituito, poterit co-
 gnoscere. Nemo mea quidem sententia erit, qui prius
 opobalsamum olfecerit, ac gustauerit, mox ista fracta se-
 mina olfaciendo & gustando, in ipsis eundem saporem,
 atque odorem opobalsami apertissime non cognoscat.
 ABDEL. Verissima prædicas, neque indigna, ut ab illis
 medicis audirentur, ac animaduertentur. Nam hæc
 semina vulgaria à nobis pro carpobalsamo recepta, ea-
 dem esse, quæ in multis Arabiae Foelicis locis supra bal-
 sami frutices colliguntur, omnes, qui illa loca peragra-
 runt, vere testantur: neque ullis unquam alijs Aegyptij
 pharmacopæi pro balsami fructibus ad componenda
 medicamenta vñ fuisse. Neque aliorum Aegyptiorum
 memoria constat, unquam ex Petra oppido, quod nunc
 Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro carpobalsa-
 mo ad nos delatos fuisse. Neque Galenus existimat ho-
 mines in eorum feminum cognitione hallucinari ac de-
 cipi posse, quando in libro de Antid. dixerit, carpobalsa-
 mum non posse adulterari, idque merito, cum minime
 fieri posse videatur, ut aliquis, qui vera balsami semina
 semel tantum viderit possit ab alijs decipi; sed conceda-
 tur posse adulterari, tamen cognosceretur id saltem, ut
 Dioscor. docuerat, inanitate, paruitate, & sapore pipe-
 ris. Verum non possum non vehementer illos medicos
 admirari, dicentes notas à Dioscoride nobis carpobal-
 sami eo traditas fuisse, ut ista semina ab alijs distingueren-
 tur,

tur, quando ipse illas notas non ob id tradiderit, sed po-
 tius, ut ijs homines perdocti scellerent ex seminibus
 balsami, ea, quæ flaua existunt, plena, maiora, graui-
 sapore, atque odore opobalsami prædita, quoniam hæc
 cæteris meliora existunt. Quis ignorat agricolas etiam
 ipsos aliqua semina ementes, siue triticum sit, siue hor-
 deum, se ligere plena, magna, ponderosa optimi sapor-
 ris atque odoris, abijcereque inania, parua, leuia.
 Quamobrem istud? quia hæc inutilia, illa optima exi-
 stunt. ALPIN. Dicunt, flauum colorem, quo uera se-
 mina balsami spectari Dioscor. tradidit, in istis semini-
 bus non conspici, cum ipsa subrubra potius, & nigres-
 centia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, sed hinc
 conijcitur, ipsos minime esse in horum seminum obser-
 uatione exercitatos, seduloque nunquam ea inspexisse,
 quoniam si sæpe multa sedulo, varijsque modis obser-
 uassent, proculdubio duplici colore referta esse cogno-
 uissent, quippè nigro rubescente suis folliculis uestita,
 hisque spoliata, ac nudata, flauo. Ex qua obseruatio-
 ne, nec Dioscoridem, docentem illud semen flauum esse,
 nec Theophrastum cum Serapione subrubrum nigres-
 cens, falsum prodidisse, patet. Quando hi semen
 uestitum suo folliculo, quod nigrum subrubescens cer-
 nitur: & Dioscor. folliculo spoliatum, quod flauum est,
 intellexerint. Hæcque à nobis de carpobalsamo dicta
 sufficiant. De xilobalsamo uero non puto à nobis mul-
 ta esse dicenda, quando non ita omnibus, ut carpobalsa-
 mum, ignotum uideatur, esse illas virgas communiter ab
 omnibus pharmacopæis pro carpobalsamo receptas,
 etsi ijs tamen non utantur, argumentum erit certissimū,
 ipsas redolere odorem opobalsami, & carpobalsami,
 eundemque gustui saporem etiam præferre. Opimæ

supra

F 2 autem

DE VBALSA MIO

autem existunt, sarmentosa, tenues, fulua, & recenter excisa, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximum spirare à Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopai uti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humida substantia, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, ut cito exoluatur; simulque cum ea sapor atque odor euanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui tantum opobalsami odorem spirabat, ut eminus suauitas odoris cognosceretur, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asseruatur; quas comparatas, cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem utique esse sine dubio cognoscitur; quæ si recentes conseruarentur, veritas hæc omnibus esset manifestissima; ita validus, ac manifestus in ijs odor opobalsami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipsorum animis sponte excidisset. ABDEL. Tibi sufficiat, hæc de balsami planta, succo, fructibus, virgis ex nobis audiuisse, atque didicisse, ramumque istum ex balsami frutice dissectum nunc Alpine spectare poteris, atque ex dictis ipsum recognoscere. Sed absoluto de ijs sermone, cum iam Sol supra orientem multum ascenderit, aeremque inflammare coeperit, fatius erit nos hinc abire, & in urbem redire, priusquam augeatur caloris æstus. ALPIN. Rectè suades, abeamus, vobisque quod tantum hæcenus susceperitis laborem, multas gratias refero, meque ut pro vestra humanitate ametis quemadmodum facitis etiam, atque etiam rogo. Valere. ABDEL.

ἰσχυρῶς

ε 1

Atque

DE BALSAMO

CVR PETRI BELLONII OB-

*uersationes in Aegypto circa balsami
plantam facta hic adnotata**sint. Cap. VII.*

CVM hisce diebus librum olim in Aegypto à me de balsamo conscriptum in publicum emissurus essem, Ecce in manus meas perueniunt doctissimæ itinerariæ obseruationes à Petro Bellonio Cenomano, viro tum in alijs tum in plantarum materia doctissimo, ante annos ab hinc quadraginta litteris traditæ, atque hoc tantum anno in lucem editæ. In quibus cum balsami nonnullarum plantarum olim in Aegypto viuentium diligentissimam obseruationem ab eo rectissimè exaratam, ac descriptam legerim, optimum fore putavi, si eam sub fine huius libelli adijcerem, Siquidem speravi ex tanti uiri in plantarum materia exercitatissimi lectione, ea quæ dicta sunt à nobis, ac litteris de balsami historia mandata, posse haud parum animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus sit, quæ in meo libello leguntur. Hæcque priusquam balsami obseruationem Bellonij hic adijcissim præfari libuit; ne ex abrupto hic ea inserta candido lectori viderentur.

AEGY-

DIALOGVS. 24

ÆGYPTII BALSAMI OBSER-
uatio ex Petro Bellonio in libro II. itinera-
riarum obseruationum, capite
XXXIX. collecta.

IN quodam pago spectatum iuimus hortum balsami fruticibus confitum, qui à Cayro longius haud abest, quam Lendit à Lutetia. Quoniam porro balsami planta admodum celebris, preciosa, raraque est; hic scribere libuit quidquid ad eius historiam pertinere arbitrati sumus. Quosdam esse scimus, qui Materea Balsamum ex Iudæa delatum esse putent: rem autem haud ita se habere, postea demonstrabimus. In magno quodam horto sunt, sed angusto loco muris conclusæ, quos extractos fuisse aiunt, postquam Turca Aegyptum Sultano ademit: Bacha autem à Turcarum Imperatore huic regioni præfectum, ea arbusta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum istic essemus, nouem, aut decem duntaxat frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à ueteribus proditas, quibus balsamum dignosci possit, una est, ut perpetuo vireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, folia solum nouo vere abijciunt, cum videlicet noua germina produxerunt: solentque autumnno magis virere, quam nouo vere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub hyemem facere solent, ut æstate noua adquirant. Ideoque nobis præter naturam videbatur, balsamum folia

sup abijcere,

D E V B A L I S A M O

abijcere, ut hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quacumq; habuit folia, recens nata erant. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quotquot eius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant pedis longitudine, & pollicari crassicie, tenuibus ramulis præditum, raris folijs obfritis. Vbicunq; autem tandem nascantur, duorum aut trium cubitorum altitudinem non superant; & pedali altitudine cum sunt, in multos graciles ramulos anserinæ pennæ caule aut crassiores finduntur. Balsami frutices Matarea iam recens putari fuerant, sic ut foli stipites superessent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vitæ naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erant tecta, foliaq; viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata; hoc vtrinque in neruo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis folijs videre est; ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicq; constructa erant eorum series, ut postremum foliolum extremam alam occupans, imparium numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare vix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, factum etenim ab illo progressu, reliqua sensim minutiora fiunt, ut in ruta folijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodum etiam Dioscorides, eiusq; vestigijs insistentes, balsami folia ruta folijs comparariunt: quod ueritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Matarea illud exacte non obseruaueramus, denuo illud spectatum inuimus, eiusq; ramulum nacti, ipsum atque illius folia degustauimus,

quæ

quæ

quæ facultatis non nihil adstrictoriæ esse comperimus, pinguisq; aliquantulum saporis, atque aromatici: ramulorum autem cortex his odoratior est. Geminis cortice præditi sunt ramuli, extimo foris subrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is gustatus inter Thus, & terebinthi folium sapit, saturciæ syluestri sapore simili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipsum lignum candicat, odorisque & saporis expers est, non secus atque aliud inutile lignum. Ipsi virgæ rectæ sunt & graciles, rarisq; foliorum alis sparsim & confuso ordinae nascentibus obteptæ, quæ (ut diximus) ternis, quinis, aut septenis foliolis constant. Variæ sunt auctorum, qui de balsamo scripserunt opiniones: & nisi nos ipsi plantam conspexissemus, nihil post illos de eo scribere ausi fuisset: atq; in eam ferè opinionem inclinaremus, illud in Hierico planis nunquam cultum fuisse. Quia autem ipsum fruticem vidimus, diligenterque obseruauimus, de eo tanquam de re quæ diligentibus obseruatione digna, differere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalsamum nuncupatum, quod ex foelici Arabia delatum, à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matarea colitur, conuenire: nam deficcatum nostrum balsami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis respondere,prehendimus: estque ex duobus alterum necessarium, aut xilobalsamum & carpobalsamum, quale in officinis venditur, adulterinum esse, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matarea horto, legitimumque balsamum esse censetur. Nam cum in omnibus conueniant, certi que sumus idem esse, asserimus, & concludimus id, quod hoc nomine venale reperitur, simile ei esse, quod ab omni antiquitate in usu fuit.

G Balsamum

DE BALSAMO

Balsamum nunc temporis in sola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophrastus in ea opinione sit, id syluestre & sponte nasci non inueniri: asserere tamen audeamus ab omni aeuo in foelici Arabia fuisse, atque etiam nunc nasci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlanta fuerit cum alijs Arabiae mercibus. Atque demonstrare uolumus ea non minus cognita fuisse mercatoribus quam reliqua aromata, ut ex medicamentorum, quibus perpetuo in iei solita sunt, compositionibus apparet. An non Mithridates in suum medicamentum intulit? An non in officinis uenalia reperiebantur? Id ex sola Dioscoridis auctoritate probari potest, qui in sua aetate carpobalsamum adulterari conqueritur. Carpobalsamum (inquit) adulteratur semine hyperico simili, quod a petra oppido defertur: per petram oppidum Mecam intelligimus, atque de xilobalsamo: è ligni genere, quod xilobalsamum uocant, probatur recens, sarmento tenui, fuluum odoratum quoadatenus opobalsamum spirans. Ex his liquido apparet vulgaris usus inter reliqua aromata fuisse. Sed & ex Diodori Siculi uetustissimi scriptoris Arabiae foelicis opes enumerantis uerbis manifestò liquet. Maritimis enim locis balsamum producere ait. Cultum igitur id esse non intelligit, sed sponte nascens. Pausanias etiam tradit balsamum Arabiae fruticem esse. Plerique tamen auctores de balsamo agentes inter se non conueniunt: Nam Strabo prodit in Syria nasci apud lacum Genezaeth, inter montem Libanum & Antilibanum. Reliqui uolunt solam Iudaeam regionem id producere, eiusque ramos offeo cultro aut vitro duntaxat vulnerandos esse ad liquorem eliciendum; alioqui si ferro cadantur, statim emori. Cornelius Tacitus scribit, ferro iuxta adposito metu exhorrescere, idcir-

DIALOGVS. 26

co alijs quàm ferreis instrumentis vulnerandum, si li-
 quorem elicere quis cupiat. Percontantes à mercato-
 ribus Cayri de balsamo, cum nostrum ramulum con-
 ferremus, nobis affirmarunt, quidquid xilobalsami,
 uel carpobalsami vnquam uendidissent, id omne ex Me-
 ca cum alijs aromatibus accepisse; atque meminisse suo
 tempore balsami frutices, qui nunc in Matarea co-
 luntur, ex Arabia foelici delatos esse, magnis
 sumptibus Sultani. Quoniam vero id no-
 bis tam multi affirmarunt, exiltima

o uimus sine vllō scrupulo
 aut dissimulatione
 nobis licere id
 scribe-
 re.

Laus Deo Opt. Max.

F I N I S.

INDEX OMNIVM
CAPITVM, QVAE IN
HOC LIBRO
CONTINENTVR.

- D**E balsami planta, succo, fructibus, & vir-
gis esse loquendum. Cap. I. fol. 1.
An balsami planta, eiusq; succus, fructus ac
virgæ nunc reperiantur, & quibus in locis proue-
niant. Cap. II. 2.
Plantæ, quæ ab antiquis Arabiæ medicis balesan, à
Græcis βαλσαμον, & à latinis balsamum vocabatur,
fructuum succiq; descriptio. Cap. III. 9.
Veri opobalsami cognitio unde sumatur, & qui ex
ex antiquis verè hunc succum litteris prodiderint.
Cap. IIII. 13.

De

